

يك مبحث تازه در بیماریهای آلرژیک و درمان آنها

تکارش

دکتر واجد سمیعی

رئیس بخش وابسته دانشکده پزشکی

اگر با کشف آنافیلاکسی بوسیله شارل ریشه و مطالعات عمیق ویدال که منجر به پیدایش تئوری کلوئید و کلازی گردید و شنائیهای تازه در باره علت بیماریهای آلرژیک پدیدار شد و در نتیجه درمان شناسی را بهره شایانی نصیب گشت معینا هنوز در باطن امر خیلی نقاط تاریک و مجهول وجود دارد که متأسفانه با کشفیات و تئوریهای دیگری هم که از آن موقع تا کنون پیدا شده باز مجهولات زیاد مینماید و بهمین دلیل است که در مورد درمان عده زیادی از این بیماریها یا لااقل بعضی از اشکال سخت هر یک از اینها مثلاً میگرنهای یاغی - آسمهای سخت - اکزمای مزمن عود کننده یا بعضی اشکال کهیر و ... متأسفانه هنوز هم عمل خیلی مؤثری نمیتوان انجام داد و گاهی تمام روشهای درمانی که تا کنون روی کشفیات و فرضیههای قبلی بنا شده است دارای اثر ضعیف و ناقصی میباشد.

پس از فرضیه لمیر و بعداً لانژرون که معتقد است باینکه اگر اجسام پروتئیک بطور غیر منظم در بدن اثر کنند ایجاد حالت آنافیلاکسی میکند و اگر بطور منظم وارد شود ایجاد یک حالت مقاوم میکند و در درمان شناسی از این اصل هم استفاده شده است و فرضیههای مختلف دیگر.

یک مطلب جدیدی که در این چند سال اخیر در بیماریهای آلرژیک خیلی مورد توجه قرار گرفت و نتایج درمانی خیلی درخشانی هم همراه آورد موضوع هیستامین و داروهای آنتی هیستامینیک میباشد.

اینکه در اغلب بیماریهای آلرژیک، دشارژ هیستامین در بدن میشود و عوارض بیماری مربوط به این هیستامینمی یا زیاد شدن هیستامین در خون میباشد که با اندازه-

گیری های دقیق ثابت شده است البته خیلی جالب توجه میباشد و میدانیم که در نتیجه يك سری داروهای معروف به آنتی هیستامینیک کشف گردیده که در اغلب موارد فوق العاده مفید و مؤثر میباشد.

ولی باز این سؤال پیش میآید که اصولاً چرا هیستامین باعث ظهور این آثار در بیماریهای آلرژیک میشود؟

اخیراً يك تجربه خیلی جالب توجهی بنظر میآید که باز گوشه از این راز پیچیده بیماریهای آلرژیک را روشن کرده است و آن « قابلیت نفوذ هماتواو کولر » (۱) است باین مضمون:

در بعضی از روشهای تجربی برای مطالعه تظاهرات مختلف آلرژی از چشم بعنوان عضو مورد آزمایش استفاده میکنند.

موضوع قابلیت نفوذ چشم یعنی عبور اجسام مختلف مخصوصاً « فلوئورسئین » (۲) و وارد شدن آن در مایع چشم از چند سال قبل باینطرف مورد توجه جمعی از علما بوده است.

روش تجربی که برای اندازه گیری این قابلیت نفوذ حصار هماتواو کولر بکار رفته است از این قرار میباشد که ۲cc از يك محلول ۱۰/۱۰۰ ملخ سدیک فلوئورسئین را از راه داخل ورید تزریق میکنند و بسا روشهای فتومتریک مقدار ماده رنگی را که در مایع چشم داخل گشته است اندازه میگیرند.

در حالت عادی مقداری از این ماده وارد چشم میشود.

در بعضی حالات التهابی موضعی مثلاً ایریدوسیکلیت قابلیت نفوذ این حصار زیاد شده و در نتیجه فلوئورسئین بمقدار خیلی زیادتر و سریعتر وارد فضای قدامی چشم می شود.

ولی مطلب جالب توجه اینست که دیده اند در اغلب بیماران مبتلا بحالات آلرژیک هم این قابلیت نفوذ هماتواو کولر زیاد میشود.

۱—perméabililé hémato—oculaire

۲—fluoresceine

مثلاً در آسم بر نشيك قابليت نفوذ فلورئوسئين تقريباً همیشه زياد ميشود چه در موارد سخت و چه در اشكال سبك يا ۱ کز ماهای معروف به آندوژن همیشه همراه زياد شدن اين قابليت نفوذ ميشود. هم چنین در از تيرودرمی های همراه با ترشح اين قابليت نفوذ زياد ميشود. در کهير و ادم کونيك (۱) مشاهده شده است که قابليت نفوذ حصار چشم زياد ميشود.

پس ملاحظه ميشود که بكمك آزمايش فلورئوسئين در بيماريهای آلرژيك عمومي ميتوان زياد شدن قابليت نفوذ حصار های خونی و نسجي را مشاهده نمود و حتی اندازه گيري کرد.

بايد گفت که هيستامين عمل مهمی در بالا بردن اين قابليت نفوذ دارد و ديده شده که در يك دسته از ۱ کز ماهها که قابليت نفوذ فلورئوسئين زياد بوده مقدار هيستامين هم در خون بالا بوده است بعلاوه بطور تجربی ثابت کرده اند که تزريق ۱/۱ ميلي گرم هيستامين منحنی عبور فلورئوسئين را خیلی بالا ميبرد.

در هر صورت بنظر ميرسد که کشف زياد شدن قابليت نفوذ عروقی کمکی ب روشن شدن اين مبحث خيالی پيچيده آلرژي مينمايد ولی بايد گفت که اين زياد شدن قابليت نفوذ عروق يك جزئی از تظاهرات خیلی زياد فيزيوپاتولوژيکی است که نتیجه واکنش آنتی ژن - آنتی کر ميشود.

باتکاء اين مشاهدات تصور ميکنند که اجسام مؤثری که در جريان واکنشهای آلرژيك ظاهر ميشوند غير از اثر اختصاصی خود دارای يك اثر نسبتاً مهمی بر قابليت نفوذ عروق ميشوند و در اين مورد مخصوص که در نظر گرفته شد روی جسم سيلير و ايريس اثر ميکند.

حال بايد دید که داروهای مثل کلسيم که تا کنون در درمان بيماريهای آلرژيك بکار رفته و مؤثر بوده اند آیا دارای اثر بر اين قابليت نفوذ هستند؟ آزمايش فلورئوسئين نشان ميدهد که بکار بردن مقدار زيادی کلسيم قابليت نفوذ حصار چشم را که يا بعلت التهابات موضعی و يا بعلت ابتلاآت آلرژي زياد شده

بوده است بحالت عادی برمیگرداند.

پس اثر مفید کلیم در درمان بیماریهای آلرژیک از طرفی مربوط به کم کردن قابلیت نفوذ و از طرف دیگر روی جدار موی رگهاست که آنها را نفوذناپذیر می نماید.

همچنین کرتیزن اگر موضعاً بکار برود عیناً همین اثر را روی حصار هماتو-او کولر مینماید.

حال به بینیم اثر داروهای ضد هیستامینی روی این قابلیت نفوذ چیست؟

در اغلب آزمایشها مشاهده شده که قابلیت نفوذی را که بر اثر تزریق هیستامین زیاد شده است داروهای آنتی هیستامینیک بحال عادی برمیگرداند.

اما باید گفت که داروهای آنتی هیستامینیک غیر از این اثر و هم چنین اثر در روی دستگاه عصبی مرکزی و مستقل و همچنین خاصیت بی حس کننده دارای اثر بر قابلیت نفوذ سلولی نیز میباشد بطوریکه بعضی از مصنفین اثر درمانی داروهای آنتی هیستامینیک را بیش از همه مربوط به کم کردن قابلیت نفوذ سلولی میدانند.

در هر صورت بطور خلاصه باید گفت که موضوع زیاد شدن قابلیت نفوذ سلولی و عروقی که مبداء پیدایش آنها مطالعات روی قابلیت نفوذ هماتو-او کولر بوده است فصل تازه را در بیماریهای آلرژیک گشوده و امروزه از این امر استفاده های درمانی شروع گردیده است و بعضی از کارخانه های سازنده دارو مشغول تهیه داروهای میباشد که طرز عمل آنها با تجربیات فوق منطبق باشد و نتایج جالبی تا کنون بدست آمده است.